

در پژوهشی از منظر الهیاتی بررسی شد

کارکرد تمدنی هجرت امام رضا علیه السلام به ایران

۴

در نشست خبری مدیران سازمان علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی انجام شد

رونمایی از برنامه‌های تحولی در حوزه کتاب و کتابخوانی

ترجمه کتاب‌های فاخر معارفی، توسعه نشر الکترونیک و شبکه توزیع بین‌المللی کتاب، جمع‌آوری نذورات نقدی برای تجهیز کتابخانه‌های مناطق محروم و اهدای ۱۰هزار جلد کتاب در بسته خدمتی کتابخانه رضوی از جمله رویکردهای فرهنگی و تحولی آستان قدس رضوی است که در نشست خبری به مناسبت هفته کتاب و کتابخوانی به آن‌ها اشاره شد. به گزارش آستان‌نیوز، در نشست خبری که به مناسبت هفته کتاب و کتابخوانی صبح دیروز با حضور جمعی از اصحاب رسانه در تالار شیخ طوسی بنیاد پژوهش‌های اسلامی...

۲

درباره زندگی و مبارزات شیخ علی اکبر مدقق خراسانی، واعظ نامدار مدفون در حرم مطهر رضوی

خطیبی که از منبر، سنگر ساخت

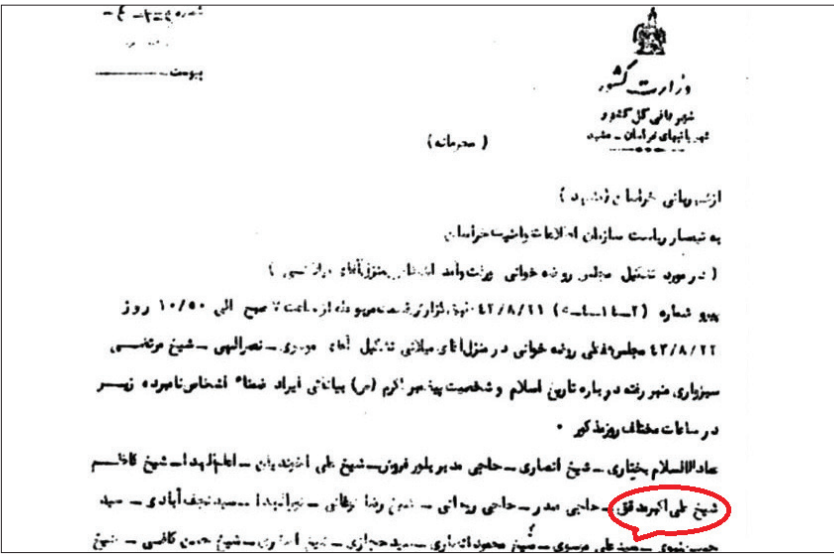
مومنیایی شده رضاخان را به ایران بیاورند، شایعاتی مبنی بر تلاش رژیم شاه برای دفن جسد وی در مشهد منتشر شد. شیخ علی‌اکبر مدقق که از مبارزان شناخته شده دوران دیکتاتوری رضاخانی بود، در حرم مطهر منبر رفت و سخنرانی شورانگیزی در مذمت این اقدام ایراد کرد. او به صراحت خطاب به مردم گفت: ای مردم، بدانید هدف از آوردن جنازه، فقط دفن یک مشت استخوان نیست، بلکه ترویج مرام پهلوی است. این‌ها می‌خواهند روش او را دوباره ترویج کنند و به مقابله با دین بپردازند، ایراد این سخنرانی موجب بازداشت شیخ علی‌اکبر شد. او را در یکی از اتاق‌های حرم مطهر زندانی کردند و مورد بازجویی قرار دادند.

وقتی خبر این واقعه به گوش مردم مشهد رسید، بازارها تعطیل شد و همه برای حمایت از شیخ علی‌اکبر مدقق به سوی حرم مطهر حرکت کردند

منبرهای خود، علاوه بر معارف دینی و ذکر مصیبت، به خواندن فرزانهایی از نهج‌البلاغه نیز می‌پرداخت و این مسئله، تا آن زمان سابقه نداشت. او این برنامه را به سفارش آیت‌الله العظمی سیدصدرالدین صدر آغاز کرد و برای سخنرانی‌هایش به حفظ سخنان امیرمؤمنان(ع) می‌پرداخت و در هنگام وعظ، از نوشته یا کتاب استفاده نمی‌کرد. این خطیب توانا در سال ۱۳۳۹شمسی دار فانی را وداع گفت و در صحن عتیق، کنار پنجره فولاد به خاک سپرده شد.

■ مبارزه‌های سیاسی

همان طور که گفتیم، شیخ علی‌اکبر مدقق از آن خطیبانی بود که نسبت به کج‌روی‌ها حساسیت داشت و با آن‌ها به مبارزه می‌پرداخت. در زمان قیام مسجد گوهرشاد، وی یکی از افرادی بود که به دلیل مخالفت با سیاست‌های ضددینی و ضدملی

و اسباب آزادی وی را فراهم کردند. شیخ علی‌اکبر مدقق تا پایان حیات، تحت نظر نهادهای امنیتی رژیم پهلوی بود. در گزارش‌های محرمانه‌ای که به ویژه از بیت آیت‌الله العظمی میلانی به دست ساواک می‌رسید، به مرحوم شیخ علی‌اکبر و سخنان وی در جمع مردم و وعاظ توجه ویژه می‌شد؛ انگار رژیم شاه همواره از این واعظ شجاع که از منبر، سنگر ساخته بود، بیم داشت.

رضاخان بازداشت شد و پس از انتقال به تهران، مخفیانه به عتبات رفت و تا سقوط رضاخان در شهریور ۱۳۲۰، در کربلا ماند و مورد حمایت آیت‌الله العظمی سیدابوالحسن اصفهانی بود. شیخ علی‌اکبر مدقق بعدها به مشهد بازگشت و ضمن سخنرانی در این شهر، به مناطق دیگر کشور نیز دعوت می‌شد و شهرت سخنرانی‌هایش فراگیر بود. اواخر دهه ۱۳۲۰، هنگامی که قرار شد جسد

■ محمدحسین نیکبخت

پیش از آنکه لوازم ارتباط جمعی مانند امروز گسترش یابد و ابزارهای جدید، اطلاعات را در یک چشم به هم زدن، بین مردم جابه‌جا کند، منبر برای مردم یک رسانه تمام‌عیار بود. بعضی از واعظان بر فراز منبر، نه فقط به بیان احکام شرعی و ذکر مصیبت می‌پرداختند، بلکه ضمن تشریح وقایع سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و... این وقایع را تحلیل می‌کردند و به قول امروزی‌ها، خبر را همراه با فراخبر در اختیار مردم قرار می‌دادند. با این حال، در میان خیل وعاظ، کسانی که جرئت ورود به بحث درباره وقایع سیاسی و فرهنگی را داشته باشند، زیاد نبودند. بیان چنین سخنانی از فراز منبر به خصوص پس از به قدرت رسیدن رضاخان و در دوره پهلوی، ممکن بود به بهای جان واعظ تمام شود اما بودند خطیبانی که برای دفاع از کیان اسلام و پاسداری از حریم اعتقادی مردم، دست از جان می‌شستند و مردانه در این مسیر گام می‌گذاشتند. مرحوم شیخ علی‌اکبر مدقق خراسانی یکی از آن وعاظ شجاع و البته بسیار توانمند بود.

■ خطابه‌هایی مزین به خطبه‌های امیرمؤمنان(ع)

مرحوم شیخ علی‌اکبر مدقق در سال ۱۲۷۶شمسی به دنیا آمد؛ در جوانی وارد حوزه علمیه مشهد شد و از بزرگان این حوزه مانند ادیب نیشابوری، آقابزرگ حکیم، آقازاده و میرزامهدی اصفهانی کسب فیض کرد. شیخ علی‌اکبر به دلیل هوش و حافظه فوق‌العاده‌اش همواره مورد توجه استادان بود. افزون بر این‌ها، وی فن بیان و صدای فوق‌العاده‌ای داشت که سبب شد خیلی زود وعظ و منبر را آغاز کند و سخنرانی‌هایش با استقبال عموم مردم روبه‌رو شود. وی در «تهیئل محله» سکونت داشت و با وجود شهرت فراوان در خطابه و منبر، به دنبال زخارف دنیوی نبود. زندگی شیخ علی‌اکبر مدقق را زندگی‌ای بسیار ساده و بی‌تکلف توصیف کرده‌اند. او پولی را که بابت منبر می‌گرفت، انفاق می‌کرد. نقل است یک بار آیت‌الله العظمی بروجردی هنگام سفر به مشهد، به خانه شیخ علی‌اکبر مدقق رفت و چون سادگی و محقر بودن آن منزل را دید، از باب شوخی به وی گفت: آقای مدقق، گویا منزل شما در بهشت آبادتر از منزل این دنیاست! شیخ علی‌اکبر در

ویژه فرهنگ و معارف رضوی

| سال دوم | ویژه نامه ۲۷۹ |

نکته‌ها/ آیت‌الله حاج آقا مرتضی تهرانی

حکمت الهی برای تحقق رابطه قلبی با اهل بیت

۲

۳ راهکار مؤثر تبیین امر حجاب برای نوجوانان

۳

تربیت مبتنی بر حکمت روش پیشنهادی قرآن

۲

طرحی با هدف تأمین بسته‌های مطالعاتی ویژه نوجوانان و جوانان محروم

نذر کتاب؛ بذر اندیشه و بینش

۴

خبر

اجرای طرح جذب وقف علمی در دانشگاه علوم اسلامی رضوی

رئیس دانشگاه علوم اسلامی رضوی از اجرای طرح جذب وقف علمی در حوزه‌های پژوهش و نشر آثار در این دانشگاه خبر داد.به گزارش آستان‌نیوز، حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر علی خیاط در آغاز هفته کتاب و کتابخوانی، ضمن تشریح فعالیت‌های این دانشگاه به طرح «نذر کتاب» و تشکیل کمیته‌ای علمی در این خصوص اشاره کرد. وی ابراز کرد: طرح «نذر کتاب» از سال گذشته در راستای جذب وقف علمی اجرا شد که در همین راستا در حوزه‌های پژوهشی و نشر آثار، موقوفاتی صورت گرفت و بر همین اساس تخفیفاتی در کتابفروشی‌های دانشگاه در حال انجام است که رضایت زائران و مخاطبان کتاب‌دوست را به همراه داشته است. رئیس دانشگاه علوم اسلامی رضوی تصریح کرد: از سال گذشته چاپ پایان‌نامه و رساله‌ها را در دستور کار قرار دادیم و در همین راستا ۲۰ رساله در حوزه تفسیر حضرت رضای(ع) آماده شده است که در آینده‌ای نزدیک در هشت جلد و ۴ هزار صفحه به چاپ می‌رسد. وی اظهار کرد: با توجه به نیاز علاقه‌مندان و ارادتمندان حرم علی بن موسی الرضا(ع) در دیگر کشورها کتابچه‌ای با محوریت ارزش‌های انسانی برگرفته از سخنان و رهنمودهای حضرت رضای(ع) به زودی منتشر و در اختیار جامعه هدف قرار خواهد گرفت. خیاط ادامه داد: کتاب «شهادی دانشگاه» نیز با همکاری مؤسسه چاپ و انتشارات به‌نشر در ۱۷ جلد تهیه و تدوین شده که ۶ جلد از آن منتشر شده و ۱۱ جلد دیگر آن در دست چاپ است. وی همچنین تصریح کرد: از ابتدای سال تاکنون ۱۱ عنوان اثر از سوی انتشارات دانشگاه علوم اسلامی رضوی به زور چاپ آراسته شده است که تا پایان سال جاری ۱۷ اثر دیگر نیز منتشر و در اختیار مخاطبان قرار خواهد گرفت.

نیمکت زندگی

زیر گنبد کبود

رقیه توسلی پشت کامپیوترم، که در می‌زنند. دو تَقه آرام. پشت بندش صدایی مسن می‌آید که: «همسایه خانوم سلام، خونه محرم سلام... کیف می‌کنم از این خطاب‌های باحال. از این آدم مَشْتی. به نظرم می‌آید هر که هست می‌خواهد روزم را بسازد. پس بی‌معطلی در را چارطاق باز می‌کنم. آنچه توی راهرو می‌بینم یک مادربزرگ نشسته روی پله‌هاست با یک سیدپلاستیکی قرمز و کلی لبخندحال خوب کن. حین حال و احوالپرسی، بال روسری نخ‌اش را می‌کشد به صورت و صلوات

می‌فرستد و از بی‌خبر آمدنش می‌خندد. اینکه تیرش خورده به سنگ و بچه‌هایش نیستند. اشاره می‌زند به سبدش که تحفه آورده. مربای سیب و به و توت‌فرنگی. می‌گوید: همسایه خانوم! این سیبا قصه داره. دست کاشته بی‌بی خدایبامرزمه. قند خالص. از خدا خواسته بود عمر درختی که می‌کاره، دراز باشه. والا دعاش اجابت شد. خودش زود رفت اما نتیجه و نبیره‌اش با این درخت سیب زندگی کردند. اسمشم گذاشتن درخت بی‌بی اختر. بعد دست حنادارش را دراز می‌کند سمت

که: بفرما مادر. قابلُت نداره. تحفه درویش. بفرما. «ثمر»جان من، به‌دوسته و اشاره می‌زند به خانه روبه‌رو. ته صحبت هم توضیح می‌دهد فشار خون دارد و قلبش بنای قروفر گذاشته و مجبور است برود. فقط تحویل این سبد با من. دختر بی‌بی اختر جلدی آمد، مهربانی پاشید و رفت. اما من گیجم هنوز. خوابم انگار. سبد مرباها را می‌گذارم روی میز و زُل می‌زنم به دستخط اکابری چسبیده روی درپوش‌ها. چه مادربزرگ باحساسی. ۱۰بار می‌نویسمش. نوشته‌هایش را می‌خوانم و تکرار می‌کنم؛ «برای تکه جانم، ثمر».

با آمدنش و این قوطی مربا خیلی چیزها را یادم انداخته. مثلاً یادم انداخته چه مدت مدیدی است دوست داشتتم را جار نزنم. هدیه نندادم. ننشستم پای درددل دوروبری‌ها. ندیدمشان. حرف‌های قشنگ نزنم. دستپختشان را نچشیدم. از وقتم مایه نگذاشتم. مشکل‌گشا نشدم. اشک پاک نکردم. گل نخریدم برای عزیزی...

سنجاق

امام صادق(ع): هنگامی که کسی را دوست می‌داری، او را از این محبت آگاه کن.

منبر مجازی

رحمت را در جهان منتشر کنیم

حجت‌الاسلام شریفیان: با توجه به آیه «محمد رسول الله و الذین معه اشداء علی الکفار رحماء بینهم» روایت‌های ما در این زمینه می‌گویند یک موقع تصویر و تصور ما از«صله رحم» این نباشد که این رفتار و ویژگی فقط مخصوص خوشاوندان است.دقت کنیم که جریان رحامت و رحمتی که قرار است بین مؤمنان جاری شود فقط مسئله مؤمنانی که شما می‌شناسید نیست و شما باید در رحمت را باز کنید در عالم و امکان الحاق را به مؤمنان فراهم کنید... روابط اخوت فقط این نیست با کسی که مؤمن است ما باید یک روابط رحمانی داشته باشیم که البته خیلی هم مسئله مهمی است... شما کمی به جمع و جامعه حول محور امیرالمؤمنین(ع) نگاه کنید. روابط رحمانی یعنی همان رحمتی که امیرالمؤمنین(ع) در عالم داشت و منتشر می‌کرد، شما هم باید آن را منتشر کنید... انبیاء(ع) بر سر این مسئله حوصله و صبر می‌کردند. رفق و مدارا از ارکان سلوک انبیاء(ع) بوده است. در روایت‌های ما هست که هیچ پیامبری نبود که مبعوث شود الا به رفق، رفق و مدارا برای این است که درپچه رحمت باز شود و مردم بیایند و از این رحمت بهره‌مند شوند. یک حد مهم آن اتمام حجت است. از لوازم و اقتضائات رحماء بینهم این است که شما درپچه اتمام حجت را در عالم باز کنید. رهبری از آن تعبیر به جهاد تبیین کردند ... آیات سوره مبارکه بینه هم همین را می‌گوید: «لم یکن الذین کفروا من اهل الکتاب و المشرکین منفکین حتی تأتیهم البینه»... یعنی صف ایمان و کفر اگر بخواهد جدا شود بینه می‌خواهد. اقتضای رحمت خداوند متعال این است که اگر کسی نمی‌خواهد در جمع مؤمنان قرار بگیرد باید بیاید و ببیند ... اگر نیامد ندیدید اصلاً کفر محقق نمی‌شود. اگر ما بخواهیم رحمت را در عالم منتشر کنیم باید امکان رسیدن رحمت نبی اکرم را به طیف‌های مختلف فراهم کنیم. یعنی در واقع رحمت را نشان بدهیم و ارائه کنیم... حالا یک کسی هم نمی‌خواهد این رحمت را قبول کند، خودش می‌داند.

اما «اشدء علی الکفار» جایی است که این فرد می‌خواهد جلو انتشار رحمت را بگیرد. کسی که قبول نمی‌کند و حتی انکار هم می‌کند دشمن نیست، دشمن به کسی می‌گویند که انکار می‌کند و راه انتشار رحمت را هم می‌بندد... با این باید برخورد کرد. چون نمی‌گذارد رحمت نبی اکرم به دیگران برسد... الان یک عده کارشان همین است و مأوریت این‌ها این است که صدای نبی اکرم و دعوت نبی اکرم و نور نبی اکرم به کسی نرسد....